Arkeologisk utredning vid

Långbro

Särskild arkeologisk utredning inom del av fastigheten Långbro 1:1, Vårdinge socken, Södertälje kommun, Södermanland.

Rapport 2010:52

Kjell Andersson

STOCKHOLMS
LÄNS MUSEUM

Arkeologisk utredning vid

Långbro

Särskild arkeologisk utredning inom del av fastigheten Långbro 1:1, Vårdinge socken, Södertälje kommun, Södermanland.

Rapport 2010:52

Kjell Andersson

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.stockholmslansmuseum.se

STOCKHOLMS
LÄNS MUSEUM

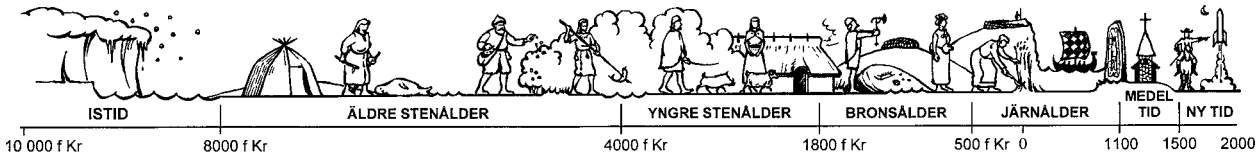

Tidaxel: Mats Vänehem

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: Göran Werthwein
Produktion av planer: Göran Werthwein
Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133
Nacka 2010

Innehåll

Sammanfattning 6
Bakgrund 7
Topografi och fornlämningsmiljö 8
Syfte och metod 8
Resultat 8
Utvärdering 9
Administrativa uppgifter 9

Figurförteckning

Figur 1. Karta 1:100 000 6
Figur 2. Karta 1:10 000 7

Bilagor

Bilaga 1. Objektsbeskrivningar 10

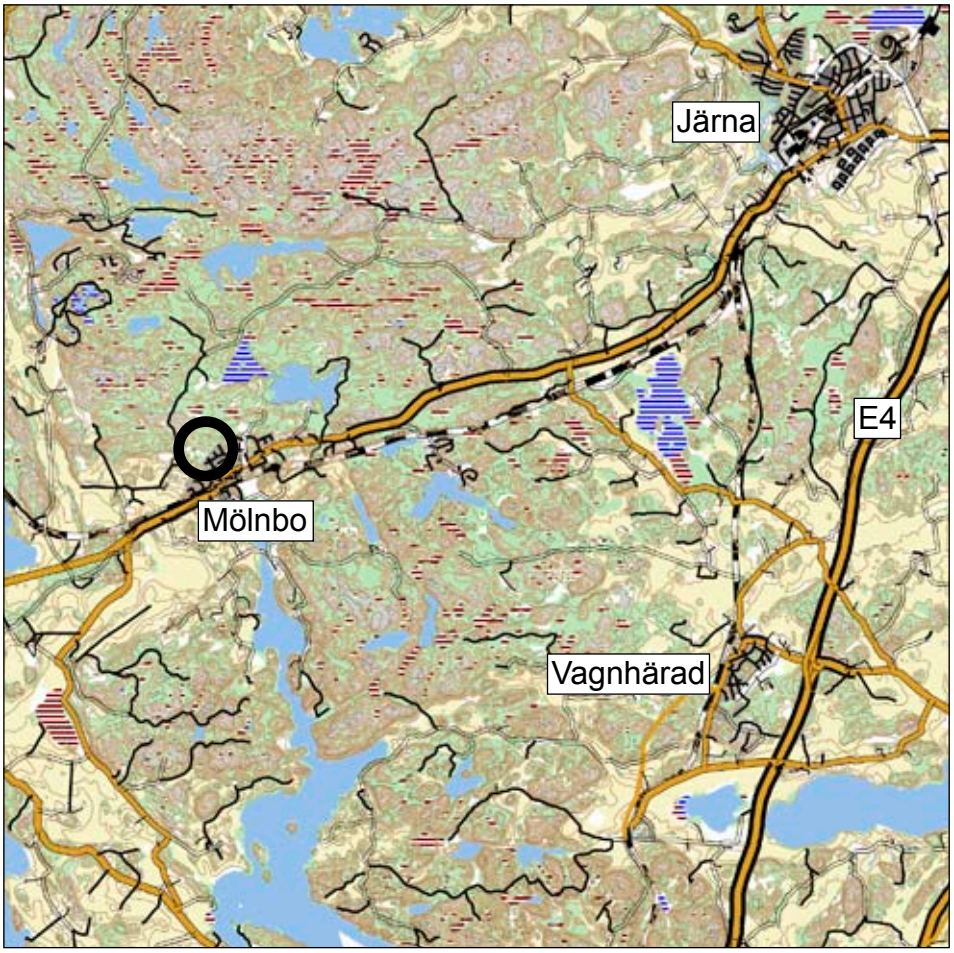

Fig 1. Terrängkartan med markerat område för nu aktuell utredning, skala 1:100 000.

Sammanfattning

Stockholms läns museum har under ett par dagar i november och december 2010 utfört en särskild arkeologisk utredning inom en del av fastigheten Långbro 1:1 i Södertälje kommun. Orsaken till utredningen var att området stod inför planläggning för bostadsbebyggelse. Uppdragsgivare var fastighetsägaren.

Vid den inledande inventeringen i november påträffades ett stenbrott (objekt 1) och två gränsmärken (objekt 2 – 3) inom utredningsområdet. Därutöver bedömdes två ytor ha utgjort lämpliga lägen för bosättningar under stenåldern (objekt 4 – 5). Boplatslägena utredningsgrävdes i december varvid en anläggning av oklar karaktär påträffades inom objekt 4. Anläggningen undersöktes och visade sig utgöra en härd. Härden, som troligen bara har nyttjats vid något enstaka tillfälle, har inte daterats inom ramen för utredningen. Inga ytterligare anläggningar eller fynd framkom inom något av boplatslägena. Inga av de påträffade objekten utgör fast fornlämning.

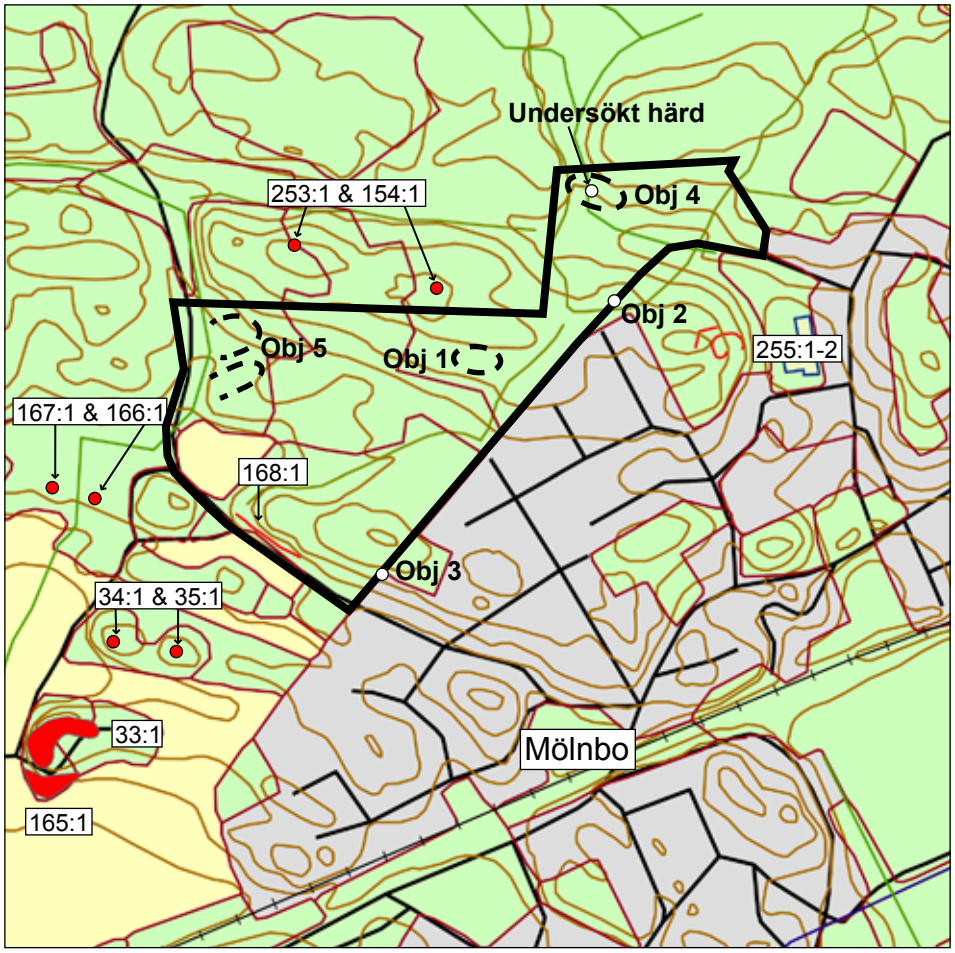

Fig 2. Digital karta, skala 1:10 000, med markerat utredningsområde, objekten samt kända fornlämningar markerade.

Bakgrund

Södertälje kommun undersöker på uppdrag av ägaren till fastigheten Långbro 1:1 förutsättningarna för bostadsbebyggelse i form av friliggande bostadshus i anslutning till Mölnbo samhälle. I anslutning till planområdet finns ett flertal kända fornlämningar, främst i form av gravar.

Länsstyrelsen i Stockholms län bedömde att det fanns risk för att tidigare ej kända fornlämningar kunde finnas inom planområdet och beslutade därför att en särskild arkeologisk utredning enligt 2 kap 11 § KML skulle utföras av Stockholms läns museum. Länsmuseet genomförde utredningen under november - december 2010. Fältinventeringen utfördes den 8 november. Etapp II av utredningen utfördes den 2 december. Uppdragsgivare var fastighetsägaren.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet (UO) är beläget direkt N – NV om Mölnbo samhälle och ca 800 meter NÖ om Långbro gård. Området är knappt 0,2 km^2 stort och består av bergig skogsmark med nivåer mellan 40 och 70 meter över havet. Berggrunden utgörs av gnejs-granit och bergryggarnas sluttningar är täckta av blockig morän. De mellanliggande partierna består huvudsakligen av finare sediment av sand eller silt och är ställvis relativt sanka. Genom UO:s norra del rinner en bäck i NV – SÖ riktning.

Inom UO finns endast en sentida vägsträckning registrerad sedan tidigare (Vårdinge 168:1). Väglämningen är belägen längs med UO:s södra begränsning. På en bergrygg norr om UO finns två stensättningar (Vårdinge 253:1 och 254:1). Ytterligare gravar har registrerats i kanten till och inom en uppodlad dalgång strax sydväst om UO. På östra kanten av en höjd strax öster om UO finns två registrerade hägnader vilka i fornminnesregistret bedöms som osäkra lämningar (Vårdinge 255:1-2).

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att fastställa om tidigare ej kända fornlämningar fanns inom utredningsområdet. Utredningen har innefattat översiktliga kart- och arkivstudier, fältinventering och utredningsgrävning med maskin.

Resultat

Kart- och arkivstudierna gav inga indikationer på att bebyggelse eller andra typer av anläggningar eller verksamheter skulle ha funnits inom utredningsområdet under modern tid. Vid inventeringen framkom endast tre tidigare oregistrerade lämningar, men ingen av dessa utgör fast fornlämning. Lämningarna utgörs dels av ett stenbrott (objekt 1), dels av två gränsmärken (objekt 2 och 3). Objekten beskrivs närmare i bilaga 1.

Inom utredningsområdet bedömdes två terränglägen varit lämpliga för bosättningar under framför allt stenålder (objekt 4 och 5). Dessa utredningsgrävdes med maskin varvid sex respektive åtta schakt grävdes inom ytorna. Inom objekt 4 framkom en anläggning av oklar karaktär i ett av schakten. Anläggningen undersöktes och visade sig utgöras av en härd av förhistorisk typ. Härden var stenfylld och innehöll sparsamt med kol. Endast enstaka av stenarna var så pass eldpåverkade att de hade spruckit sönder. Troligen har härden endast använts vid något enstaka tillfälle. Härden, som inte har daterats inom ramen för utredningen, var belägen i sand på norra sidan av den bäck som rinner genom UO:s norra del, dvs. ett läge som har utgjort en utmärkt rastplats allt sedan stenåldern. Inga

ytterligare anläggningar eller fynd framkom i området. Inga anläggningar eller fynd framkom heller inom objekt 5.

I samband med utredningen noterades även en ca 90 meter lång vallmur strax utanför utredningsområdets östra del och i anslutning till de tidigare registrerade hägnaderna Vårdinge 255:1-2. Vallmuren är belägen strax väster om de tidigare registrerade och i anslutning till villabebyggelsen längs Johannesdalsvägen. Denna mur var tydligt anlagd och möjligen utgör hägnaderna tillsammans delar av en förhistorisk vallanläggning. Det fanns inte utrymme att göra någon närmare inventering och dokumentation av lämningarna inom ramen för utredningen, utan länsmuseet avser istället att dokumentera dessa vid ett senare tillfälle.

Utvärdering

Inga av de påträffade objekten klassas som fast fornlämning. I och med att den påträffade härden inom objekt 4 undersöktes och togs bort i samband med utredningen krävs inga ytterligare arkeologiska insatser inom utredningsområdet enligt länsmuseets bedömning.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr:	*431-10-4596*
Stockholms läns museum, dnr:	*2010:084*
Landskap:	*Södermanland*
Kommun:	*Södertälje*
Socken:	*Vårdinge*
Fastighet:	*Långbro 1:1*
Ekonomiska kartans blad:	*9H 9i Mölnbo*
Typ av undersökning:	*Särskild arkeologisk utredning*
Orsak till undersökningen:	*Bostadsbyggnation*
Uppdragsgivare:	*Fastighetsägaren*
Undersökningsperiod:	*Fältarbete: 8 november och 2 december*
Projektgrupp:	*Kjell Andersson, Göran Werthwein*
Arkivmaterial:	*Förvaras på Stockholms läns museum*
Fynd:	*Inga fynd påträffades*

Bilagor

Bilaga 1. Objektsbeskrivning

Objekt	Typ	Beskrivning	Status
Objekt 1	Brott/täkt	Stenbrott, ca 65 x 10 - 15 m (V-Ö). Området begränsas av en upp till 2 m hög klippvägg i norr. Inom området finns rikligt med flyttblock, varav ett flertal med borrhål. En del block är söndersprängda eller kluvna, andra är endast förborrade. Inga spår efter brytning finns i den intilliggande klippan.	Övrig kulturhistorisk lämning.
Objekt 2	Gränsmärke	Gränsmärke bestående av ett ca 1,6 m i diam och 0,3 m högt övermossat postament av 0,2 - 0,45 m stora stenar i minst två skikt. Centralt är en hjärtsten, ca 0,35 m hög och 0,35 x 0,2 - 0,25 m tjock (NÖ-SV).	Övrig kulturhistorisk lämning.
Objekt 3	Gränsmärke	Gränsmärke bestående av en ca 0,5 m hög och 0,4 x 0,1 - 0,2 m (NÖ-SV) tjock visare.	Övrig kulturhistorisk lämning
Objekt 4	Boplatsläge	Boplatsläge, ca 45 x 45 m, beläget i en sänka med berg i N och S och ca 50 - 55 m ö h. Genom området rinner en bäck från N mot SÖ. Inom området grävdes sex schakt. Schakten var 5 - 10 m långa, 1,2 - 2 m breda och 0,2 - 0,4 m djupa. Fyllningen SV om bäcken utgjordes av stenig-blockig morän och NÖ om bäcken av sand. I ett av schakten NÖ om bäcken framkom en anläggning, vilken undersöktes för att fastställa dess karaktär. Anläggningen visade sig vara ca 0,8 x 0,7 m stor (V-Ö) och 0,2 m djup med skålad botten. Anläggningen var fylld med stenar, varav ett fåtal var skärviga. I fyllningen och mot botten fanns spridda kolbitar. Anläggningen tolkas som en härd. Inga fynd påträffades. Inga ytterligare anläggningar eller fynd framkom inom området.	Undersökt och borttagen.
Objekt 5	Boplatsläge	Boplatsläge, ca 80 x 30 - 40 m (N-S), beläget i en svag sydsluttning ca 45 - 50 m ö h, Området begränsas i N av en blockrik bergsslutning. Genom områdets centrala och södra delar löper två moränryggar i V-Ö riktning. Inom området grävdes åtta schakt. Schakten var 5 - 9 m långa, 1,2 m breda och 0,2 - 0,3 m djupa. Fyllningen i schakten inom områdets norra del utgjordes av sand och inom områdets södra del, mellan åsarna, av silt. I ett schakt som togs upp på den södra av åsarna utgjordes fyllningen av stenig - blockig morän. Inga anläggningar eller fynd påträffades.	Ej fornlämning.